

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

28. jun - 11. jul 2024. godine

Sloboda izražavanja

Kurak tužio i NIN

Oslobođeni za ubistvo novinara Slavka Ćuruvije, Miroslav Kurak, tužio je nedeljnik NIN zbog teksta u kome su prenešene informacije sa suđenja. Kurak je prethodno tužio i Slavko Ćuruvija fondaciju zbog objavljenog teksta u kojem se ne slažu sa izrečenom presudom. Zbog ovog teksta fondaciju je tužio i drugi oslobođeni Milan Radonjić. Pritisci kojima su izloženi mediji i novinarska udruženja koja se bave ovim slučajem, pokazuju da je slučaj ubistva Slavka Ćuruvije i dalje zabranjena tema, i da će svako ko se usudi da postavi pitanje snositi posledice.

Iz pritvora pobjegao muškarac koji je pretio novinarima

Optuženi za ugrožavanje bezbednosti novinarkne Ane Lalić Hegediš pobjegao je iz kućnog pritvora 1. juna, ali je novinarka tu informaciju saznala kad i šira javnost - tek u julu. Osumnjičeni je pretio smrću novinarki i njenoj porodici, a pretnje je uputio i novinaru Dinku Gruhonjiću. Te pretnje stigle su nakon organizovane nacionalističke hajke vlasti i pro-vladinih tabloida protiv dvoje novinara. Ana Lalić je bila relocirana iz zemlje zbog ozbiljnosti pretnji koje je dobijala. Ona ističe da je poprilično uznemirena s obzirom na to da nije bila obavještena o bekstvu osumnjičenog, a ona se u tom trenutku vratila u zemlju sa svojom porodicom.

Pokrenuta istraga protiv novinara zbog izjave

Više javno tužilaštvo u Beogradu pokrenulo je istragu protiv novinara Srđana Škora zbog izjave koju je dao u intervjuu za zrenjaninsku televiziju KTV. Tužilaštvo je naložilo da se ispita da li u izjavi novinara postoje elementi krivičnog dela ugrožavanja sigurnosti predsednika Srbije Aleksandra Vučića i njegove porodice. U hajku na novinara i lokalnu televiziju uključili su se svi naprednjaci koji su požurili da osude navodne pretnje smrću koje je novinar uputio, iako svako ko je izjavu čuo može da zaključi da je reč o kritici režima i da su "pretnje smrću" izmišljene. Ministar informisanja i Regulatorno telo za elektronske medije (REM) pokrenuli su proceduru za utvrđivanje mogućeg postojanja odgovornosti glavnog i odgovornog urednika KTV i drugih lica zbog emitovanja medijskog sadržaja. Pokretanje postupaka od strane tužilaštva i REM-a zbog izjave odnosno zbog slobode govora crveni je alarm za sve nas ukoliko ne želimo da živimo u cenzuri i u situaciji gde su naše osnovne slobode postale krivično delo.

Pretnje novinaru Nenadu Kulačinu

Nakon pisanja kolumne o hajki koja se digla protiv novinara Srđana Škora, novinaru Nenadu Kulačinu stigle su pretnje od strane muškarca koji mu je ranije već pretio, ali tužilaštvo tada nije rešilo slučaj. Postupanje tužilaštva ukazuje na dvostruke aršine. Ukoliko su pretnje, utemeljene u realnosti ili ne, upućene nosiocima vlasti tužilaštvo ekspresno reaguje, ali kada su pretnje upućene novinarima/kama ili aktivistima/kinjama nastupa tišina i odsustvo svake reakcije.

Sloboda okupljanja

Zabranjena Mirdita

Festival "Mirdita, dobar dan" zabranjen je na dan zvaničnog početka festivala 27. juna. Zabranu je saopštio Ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić. On je naveo da je ministarstvo donelo "naredbu da se prekine javno okupljanje „Mirdita, dobar dan“, zbog opasnosti od ugrožavanja bezbednosti ljudi i imovine, kao i opasnosti od narušavanja javnog reda i mira u većem obimu." Tom prilikom su zabranjeni i svi drugi događaji na prostoru Dorćol Platza gde je festival trebalo da se održi. Ovakva odluka predstavlja grubo kršenje Ustava Republike Srbije i Zakona o javnom okupljanju. Deo učesnika/ca festivala je vraćen sa naplatne rampe Bubanj Potok i nije im dozvoljen ulazak u Beograd. Festival koji ima za cilj približavanje dve zajednice, poštovanje različitosti i pomirenje, a to postiže kroz kulturnu razmenu, danima je bio izložen kampanji targetiranja i širenja lažnih informacija. Napade su započeli ministri i ministarke Vlade Srbije, između ostalih i Milica Đurđević Stamenkovski, koja je prethodnih godina organizovala proteste protiv festivala. Na sam dan održavanja festivala, okupila se grupa muškaraca, pripadnika ultra-desničarskih i navijačkih grupa koja je blokirala ulaze u prostor održavanja festivala i uzvikivala nacionalističke parole, uključujući i parole kojima se veličaju ratni zločinci. Ipak, vlasti su donele odluku da zabrane kulturnu manifestaciju koja povezuje dva naroda umesto da zabrani okupljanje huliganskih i neo-nacističkih grupa koje zapravo pozivaju na nasilje i ugrožavaju javni red i mir. "Zabranom festivala MUP kao i Vlada Srbije pokazali su još jednom da sloboda okupljanja važi samo za huliganske grupe, ali ne i za učesnike i goste festivala", saopštili su organizatori festivala: Inicijativa mladih za ljudska prava, Integra i Građanske inicijative. Nakon zabrane EuroPride-a 2022, ovo je jedan od najistaknutijih primera cenzure i gušenja slobode okupljanja u našoj zemlji. Pored zabrane, zabeleženo je još incidenta direktno prouzrokovanih kampanjom targetiranja. Nakon zvanične zabrane, na adresu Inicijative mladih, stigao je paket sa odsečenom svinjskom glavom i pismom pretećeg sadržaja koje su potpisale "Narodne patrole" poznate po širenju antimigrantskih, ekstremno desnih stavova. Tokom protesta ultra desničara, novinarima/kama je bio otežan pristup lokaciji, a prilikom uključanja u program televizije N1, dva muškarca su motorima ometala uključanje. Cenzurisanjem Mirdite cenzurisana je sloboda izražavanja i okupljanja, mir i tolerancija su zabranjeni, a nasilje i širenje verske i nacionalne mržnje i šovinizma još jednom su dobili podršku organa vlasti.

Zabranjen književni festival u Kikindi

Gradske vlasti u Kikindi zabranile su održavanje 18. po redu književnog festivala “Kikinda short”. Festival je trebalo da se održi u gradskoj biblioteci, međutim na dan održavanja nije im dozvoljen ulaz u biblioteku po odluci gradske vlasti koja je navela da je festival “antisrpski” i da učesnici/e “pljuju državu Srbiju i predsednika Vučića”. Održavanje je potom premešteno u privatni prostor, a drugi dan je trebalo da se održi u Dorćol Platzu u Beogradu, međutim zbog prethodne zabrane Mirdite u ovom prostoru, onemogućeno je održavanje bilo kakvih događaja na tom mestu. Vlasti u Srbiji očigledno polako prelaze sa targetiranja na otvorenu zabranu i cenzuru bilo kakvog kritičkog govora, a na udaru su se prvo našli kulturni događaji i manifestacije. Vladajuća Srpska napredna stranka vešto radi na poistovećivanju predsednika države sa državom samom, te se svaka kritika na račun njegovog rukovođenja državom označava kao neprijateljsko delovanje protiv Srbije. Postavlja se pitanje u kom pravcu će dalje ići težnja Srpske napredne stranke da stavi pod kontrolu svakog slobodnomislećeg čoveka i dokle će sezati zabrane kojima posežu.

Uhapšeni ekološki aktivisti

Sedam aktivista udruženja “Ne damo Jadar” privedeno je prilikom blokade pruge Loznica-Zvornik. Aktivistima se stavlja na teret da su ometali službena lica u radu, i da su izvršili napad na službeno lice, iako se na snimcima može videti kako veći broj policajaca opkoljava i hapsi aktiviste. Ekološki aktivisti/kinje su na Svelitijumskom saboru, održanom 28. juna u Loznici, najavili da će radikalizovati proteste zbog namere kompanije “Rio Tinto” da iskopava litijum na području Jadra. Prolitijumsku kampanju kompanije su nakon izbora ponovo počeli da podupiru i predstavnici Srpske napredne stranke koji uporno govore o potencijalnim ekonomskim dobitima od ovog plana, odbijajući da govore o štetnim posledicama po život i zdravlje ljudi i okoline na šta ukazuju brojni eksperti sa univerziteta širom Srbije. Uhapšeni aktivisti su pušteni nakon saslušanja, a protiv njih su pokrenute krivične prijave, i braniće se sa slobode. Hapšenje aktivista dolazi u nedelji kada je Amnesty International objavio izveštaj o pravu na protest širom sveta u kome se navode i slučajevi o prekomernoj upotrebi sile na protestima u Srbiji i o nekažnjivosti policije u našoj zemlji.

Sloboda udruživanja

Pretnje smrću udruženju Eko-straža

Iz Udruženja Eko-straža saopštili su da su im na X platformi upućene pretnje smrću nakon što su se verbalno sukobili sa bivšom državnom sekretarkom MUP-a Dijanom Hrkalović kojoj se sudi zbog trgovine uticajem. Ovo je prvi put da je udruženje dobilo pretnje smrću, u kojima se pominje i upotreba oružja da bi se obračunalo sa članovima/cima udruženja. Zabrinjavajuće su okolnosti u kojima deluje civilni sektor u Srbiji gde su otvorenje pretnje smrću postale redovna pojava.

Pretnje ekološkim aktivistima

Aktivisti udruženja “Ne damo Jadar” Zlatko Kokanović i Nebojša Petković danima dobijaju pretnje. Pretnje su rezultat kampanje targetiranja aktivista/kinja i građana/ki koji se protive rudarenju jadarita, koji u sebi sadrži litijum, a koji namerava da sprovede kompanija “Rio Tinto”. Inače, na ovaj projekat navodno je “stavljena tačka” neposredno pre održavanja izbora 2022. godine, a nakon masovnih demonstracija protiv ovog projekta. Građani/ke ukazuju na trajne, štetne posledice po prirodu i zdravlje ljudi koji će biti pogođeni rudaranjem, ne samo u dolini Jadra već širom zemlje zbog zagađenja rečnog sliva i plodnog zemljišta. Debata o “Rio Tintu” vraćena je u javnost nakon poslednjih izbora održanih 2. juna 2024, izjavom predsednika Vučića da bi rudnik “mogao biti otvoren do 2028”. I sam predsednik se uključio u targetiranje aktivista označivši ih kao “plaćenike koji rade protiv interesa Srbije”. Interes Srbije su i čiste reke, šume, planine, čist vazduh i zemljište, a upravo njih brane svi građani i građanke koji se već tri godine bore protiv planova kompanije “Rio Tinto” čija je reputacija na svetskom nivou ozloglašena zbog posledica koje su ostavili na prirodu i zdravlje zajednice i zbog kršenja radničkih prava.

Napadnuti studenti grupe STAV

Studenti/kinje grupe STAV (Studenti protiv autoritarne vlasti) napadnuti su u četvrtak, 4. jula uveče, kada im je nepoznati muškarac prišao i počeo da im pretil. Policija je uhapsila muškarca koji je bio pod dejstvom narkotika. Studenti/kinje grupe STAV blokiraju Rektorat već nekoliko dana zbog nezadovoljstva celokupnim izbornim procesom za studentski parlament Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Izbori su blokirani u više navrata i protekli su i uz fizičke obračune, nakon čega je Rektorat doneo odluku da se izbori organizuju u zgradi Rektorata. Iz STAV-a se protive izborima na kojima učestvuje samo jedna studentska organizacija, dok je drugim organizacijama onemogućeno učestvovanje na izborima. Studente/kinje koji blokiraju rad rektorata legitimisala je policija koja je došla na poziv obezbeđenja zbog toga što studenti nisu želeli da skinu transparent protiv Rektora novosadskog Univerziteta. I pored svih pritisaka, iz ove organizacije ne odustaju od borbe za ravnopravne i fer izbore za studentski parlament.

Presudom oslobođen aktivista

Aktivista Udruženja Krokodil, Milan Adnađ, oslobođen je odgovornosti da je počinio prekršaj time što je prekrećio nacionalistički i ratno-hušački grafit u Mitićevoj rupi. Podsećanja radi, protiv više aktivista/kinja ovog udruženja pokrenuti su prekršajni postupci (njih 20) zbog akcije krećenja grafita sa natpisom “Kad se vojska na Kosovo vrati...” u februaru prošle godine.

Pretnje ženskim organizacijama sa juga Srbije

Ženske organizacije sa juga Srbije koje se bave pitanjem rodne ravnopravnosti i borbom protiv rodno zasnovanog nasilja izložene su kontinuiranim pretnjama i pritiscima u svom radu, saopštile su iz Mreže “Žene protiv nasilja” u otvorenom pismu ministru za ljudska i manjinska prava. Predstavnice organizacija suočene su sa pretnjama po njihov život i bezbednost, ali su i targetirane kroz različite bezrazložne krivične prijave čime su pogođene i finansijski. “Nema nikakve, a posebno ne efikasne pravne zaštite za ove organizacije i njihove članice od izloženosti bahatim lokalnim moćnicima, liderima partijskih i fiktivnih organizacija, koji uživaju punu finansijsku podršku lokalnih samouprava, bez ikakvih vidljivih aktivnosti i efekata”, ističe se u saopštenju. Organizacije civilnog društva koje se bave pravima marginalizovanih društvenih grupa naročito su pogođene štetnim narativom koji se ciljano širi u društvu o civilnom sektoru.